

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra Ekonomiky

Bakalářská práce

Rusko – klíčový hráč světové ekonomiky

Bodnar German

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

German Bodnar

Podnikání a administrativa

Název práce

Rusko – klíčový hráč světové ekonomiky

Název anglicky

Russia – a key player in the global economy

Cíle práce

Cílem práce je na základě analýzy ekonomické situace Ruské federace definovat její postavení ve světové ekonomice. Práce bude zaměřena na hlavní makroekonomické proměnné a jejich vývoj v poslední dekádě.

Metodika

Práce bude rozdělena na tři hlavní části.

První část bude část teoretická (Literární rešerše), která bude založena na analýze dokumentů. V této části se student seznámí se stavem řešeného problému. Základním pramenem informací budou odborné knihy, odborné časopisy a periodika – a to nejen česká, ale i zahraniční.

Druhá část bude analytická. Bude založena na využití sekundárních dat. Prvním úkolem této části bude identifikace problému na jehož základě dojde ke zpřesnění cíle práce a následná formulace hypotéz.

Součástí této části bude stručná charakteristika Ruské federace. Pro sběr primárních dat bude využita metoda dotazníkového šetření, pozorování. Vyhodnocení sekundárních dat bude provedeno pomocí matematických a statistických metod.

Závěrečná část bude obsahovat formulace výsledků práce a návrhy opatření, která pomohou definovat postavení Ruska ve světové ekonomice.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran textu

Klíčová slova

Rusko, makroekonomické ukazatele, HDP, nerostné suroviny

Doporučené zdroje informací

- Akindinova, N., Kuzminov, Y., Yasin, E. (2016): Russia's economy: Before the long transition. *Russian Journal of Economics* 2 (2016), p. 219 – 245. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ruje.2016.08.001>
- HOLMAN, R. *Ekonomie*. V Praze: C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-006-5.
- HOLMAN, R. *Makroekonomie : středně pokročilý kurz*. Praha: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7179-861-3.
- SEKERKA, B. – BRČÁK, J. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-245-5.
- Smith, A., Smith, A.H. (2002): *Russia and the World Economy*. Taylor and Francis, ISBN 9780415089241
- Yakovlev, A. (2016): What is Russia trying to defend? *Russian Journal of Economics*, 2 (2016), p. 146 – 161. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ruje.2016.06.003>

Předběžný termín obhajoby

2017/18 ZS – PEF (únor 2018)

Vedoucí práce

Ing. Irena Benešová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 5. 1. 2017

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 26. 1. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 15. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Rusko – klíčový hráč světové ekonomiky" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Ireně Benešové, Ph.D. za odborné rady, velkou trpělivost a čas, který mi při tvorbě mé bakalářské práce věnovala.

Rusko – klíčový hráč světové ekonomiky

Souhrn

Hlavním cílem této bakalářské práce je zhodnocení hospodářského vývoje Ruska a jeho současného postavení ve světové ekonomice. Pomocí tohoto cíle si autor klade otázku: „Hraje Rusko klíčovou roli ve světové ekonomice?“ Práce se bude zabývat obdobím po rozpadu Sovětského svazu až do současnosti. Za dílčí cíle stanovena analýza nerostného bohatství Ruska a dále jeho politicko-ekonomického vlivu na jiné státy.

Práce byla zpracována pomocí studia odborné literatury, přednášek a pomocí internetových zdrojů zabývajících se jak národní, tak i světovou ekonomikou a také historií vývoje ekonomiky Ruska.

První část práce se zabývá definicí pojmu "světová ekonomika" a jejími charakteristikami. Druhá část práce se věnuje současnému postavení Ruska v kontextu celosvětové ekonomiky, účasti Ruské federace v mezinárodních organizacích a zahraničnímu obchodu Ruska. Další část analyzuje současnou ruskou ekonomiku, její strukturu, rozvoj a zaměření hospodářství, nerostné bohatství, ekonomické problémy.

Z provedených analýz vyplývá, že Rusko zůstává regionální velmocí i když již nepředstavuje velmoc globální.

Klíčová slova: světová ekonomika, HDP, nerostné bohatství, devalvace, investice, vývoz, dovoz, dlouhodobý majetek, kapitál.

Russia – a key player in the global economy

Summary

The main theme of this bachelor's degree is the evaluation of economic growth of Russia and its present-day position in the world economy. With help of this purpose author to ask a question "Does Russia play a key role in the world economy?" The work engages in the period after the dissolution of the Soviet Union and present-day also. As partial purposes are analyzing the potential wealth of Russia and its political-economic influence on another country.

The work has been prepared by means of lectures and internet resources engaging not only with the simple economy but also world and history of developing the economy of Russia.

The first part starts with describing definitions of the world economy and its characteristics. Second part engaged with the present-day positioning of Russia in a context of the world economy, participation of the Russian Federation in international relations and the foreign commerce. Another part includes analyzing of the present-day economy, its structure, developing and the focus of the economy, mineral wealth and economic problems.

Analysis shows that Russia remains a regional power, though it is no longer a global power.

Keywords: World economy, GDP, mineral wealth, devaluation, investment, export, import, long-term property, capital

Obsah

1 Úvod	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce.....	11
2.2 Metodika.....	11
3 Teoretická východiska	12
3.1 Historický vývoj světové ekonomiky.....	12
3.2 Současný stav světové ekonomiky.....	14
3.3 Tendence v současné světové ekonomice	15
3.4 Dědictví Ruska po rozpadu Sovětského svazu.	16
3.5 Současnost	22
4 Vlastní práce	25
4.1 Mezinárodní svazky	29
4.1.1 Společenství nezávislých států (SNS).....	30
4.1.2 BRICS	31
4.2 Zahraniční obchod Ruska	31
4.3 Tendence vývoje světové ekonomiky	38
4.4 Zahraniční investice	41
5 Výsledky a diskuze.....	46
6 Závěr	48
7 Seznam použitých zdrojů	50
8 Přílohy	53

Seznam grafů

Graf č. 1: Ukazatele zahraničněobchodního obrátu za rok 2015 a 2016.....	32
Graf č. 2: Dynamika zahraničního obchodu Ruska v roce 2015-2016	33
Graf č. 3: Kurz měn RUB/USD za rok 2015–2016	34
Graf č. 4: Cena ropy značky BRENT (USD/barel) a přírodního plynu (USD/MMBTU) za rok 2015-2016.....	34
Graf č. 5: Struktura obrátu zahraničního obchodu Ruska v roce 2017 (v mld. dolarů)	35
Graf č. 6: Vývoz Ruska leden-červenec 2017	36
Graf č. 7: Dovoz za leden-červenec roku 2017.....	37

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Mezinárodní srovnání (1999)	20
Tabulka č. 2: Mezinárodní srovnání úrovně produktivnosti práce (1999)	21
Tabulka č. 3: HDP PPP Ruska a ostatních zemí	22
Tabulka č. 4: Závislost zemí EU za rok 2015.....	25
Tabulka č. 5: Těžba ropy	26
Tabulka č. 6: HDI za rok 2016.....	28
Tabulka č. 7: Vývoj světové ekonomiky v roce 2014-2017 (v procentech).....	38
Tabulka č. 8: Přímé zahraniční investice v ekonomiku Ruské federace	42
Tabulka č. 9: Rating vyhovujících pro investory zemí podle agentury A.T. Kearney.....	43

Seznam vzorců

Vzorec č. 1: Index lidského rozvoje.....	28
--	----

1 Úvod

V současné fázi rozvoje sociálně-ekonomických mezinárodních vztahů velkou roli hraje světová ekonomika, která stojí na stejné řadě s mikro a makroekonomií jako nezávislý předmět studia. Světová ekonomika hraje důležitou roli ve všech sektorech ekonomiky zemí, neboť pouze prostřednictvím zavedení mezinárodních ekonomických vztahů, státy mohou komunikovat mezi sebou a ztrácejí kdysi existující typ uzavřené ekonomiky. V současnosti, integrační procesy jsou hlavní součástí stavu vývoje států, přechod na tržní systém je doprovázen větší otevřeností ekonomik do mezinárodních vztahů, což vede k efektivnějšímu rozdělování přírodních a pracovních zdrojů po celém světě, na rozdíl od systému plánované ekonomiky s typem uzavřené ekonomiky, která i ve svém případě má výhodu v menším zasahování vnějších sil (jiných států).

Tato bakalářská práce zabývá ekonomicko-politickým vývojem Ruska. Podle svého historického vývoje Rusko již před několika století se počítalo jako mocný, imperialistický stát, který prostřednictvím úspěšné provedené expanze v různých oblastech dosáhl ještě větší moci. Rusko v současnosti, podle některých jak cizích, tak i tuzemských expertů ztratilo své autoritu. Přesně této problematice se v mé práci bude věnovat čas a také snaha odpovědět na hlavní otázku, úzce spojenou s názvem práce: "je-li Rusko klíčovým hráčem ve světové ekonomice?"

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je zhodnocení postavení Ruska ve světové ekonomice. Hlavní cíl bude naplněn pomocí cílů dílčích. Mezi dílčí cíle patří:

- Analýza současného stavu řešené problematiky
- Analýza hospodářské situace Ruské federace
- Komparace Ruské federace s ostatními zeměmi.

Dílčí cíle napomohou ke splnění cíle hlavního a tedy definování postavení Ruska v současném globalizovaném ekonomickém prostředí.

2.2 Metodika

Práce bude rozdělena na tři hlavní části. První část bude část teoretická (Literární rešerše), která bude založena na analýze dokumentů. V této části se bude provedena analýza současného stavu řešeného problému. Základním pramenem informací budou odborné knihy, odborné časopisy a periodika – a to nejen česká, ale i zahraniční.

Druhá část bude analytická. Bude založena na využití sekundárních dat. Prvním úkolem této části bude identifikace problému, na jehož základě dojde ke zpřesnění cíle práce a následná formulace hypotéz. Součástí této části bude stručná charakteristika Ruské federace. Vyhodnocení sekundárních dat bude provedeno pomocí matematických a statistických metod.

Závěrečná část bude obsahovat formulace výsledků práce a návrhy opatření, která pomohou definovat postavení Ruska ve světové ekonomice.

3 Teoretická východiska

V současné etapě vývoje světové ekonomiky Rusko se objevuje neposledním státem, ovlivňujícím směr rozvoje světového systému celkem. O tom mohou říct početné fakty, s kterými se v této práci ještě podaří seznámit později. Předtím, než začít mluvit konkrétně o postavení Ruska ve světové ekonomice, je důležité začít z popisu pojmu světová ekonomika jak takového, a co vlastně představuje v současnosti. V teoretické části jsou popsány nejdůležitější pojmy a aspekty ekonomiky, které pomohou provést další analýzu a díky kterým bude možným odpovědět na hlavní otázku: „Je-li Rusko klíčovým hráčem světové ekonomiky?“

3.1 Historický vývoj světové ekonomiky

Globální hospodářství dnešního světa (světová ekonomika) je velmi složitým sociálně-ekonomickým systémem, který se skládá z řady subsystémů vzájemně propojených mezinárodními ekonomickými vztahy. Pojem „světová ekonomika“ lze chápat buď jako vědní disciplínu, která se snaží na základě znalostí obecné ekonomické teorie objevit a popsat tendence ve vývoji světového hospodářství, nebo jako realitu – předmět zkoumání – vědy zmíněné v předchozím bodě. V tomto smyslu světová ekonomika představuje vnitřně propojený souhrn národních ekonomik a vztahů mezi nimi (Kunešová, 2014. s. 1).

V průběhu existence světové ekonomiky lze vymezit její vývojové etapy, které se navzájem odlišují a mají zvláštní znaky. Dosavadní vývoj světové ekonomiky lze rozčlenit do následujících pěti etap. (Cihelková, 1997) **První** důležitou **etapou** vzniku světové ekonomiky byla **dělba práce**. Světová ekonomika vznikla v poslední třetině 19. století jako výsledek dlouhodobého procesu, který byl doprovázený postupným rozvojem mezinárodní dělby práce (Kunešová, 2014. s. 2). Proces dělby práce v 19. století vrcholil v podobě rozvoje mezinárodní dělby práce, což umožnily technické vynálezy a jejich realizace v praxi. Pozitivním faktem stalo, že technické vynálezy přivedli k obrovskému nárůstu

produkce, která začala přesahovat domácí spotřebu. Například, využití parního stroje v dopravě umožnilo narůst dopravních kapacit. Další technické vynálezy – telegraf a telefon – zase umožnily rychlý a bezpečný přenos informace. Všechny tyto skutečnosti významně spojovaly svět a hlavně podporovaly rozvoj mezinárodního obchodu, který byl nejvýraznějším projevem mezinárodní dělby práce. Díky tomu mezinárodní dělba práce se stala základem mezinárodních ekonomických vztahů, které začaly spojoval různé části světa v jeden celek – světovou ekonomiku (Spiridonov, „Mirovaja ekonomika“, 2007, s. 41-42).

Druhá etapa zahrnuje období od roku 1900 do konce 1. světové války. Hlavním znakem této etapy je rychlý ekonomický rozvoj rozvinutých zemí, které čerpaly suroviny především z kolonií a kvůli tomu rozvoj mezinárodních rozporů mezi Velkou Británií a Francií, majících v tu dobu významné koloniální panství a Rakousko-Uherskem jako zeměmi bez významného koloniálního panství. Územní dělení světa, které trvalo asi 400 let, bylo v dobu 19. a 20. století ukončeno, začaly sílit snahy o nové rozdělení světa, které by lépe odpovídalo poměru sil mezi rozvinutými zeměmi.

Závěrem těchto rozporů bylo vypuknutí 1. světové války. Taky tato etapa zaznamenávána ještě jednou událostí – socialistická revoluce v Rusku, která odstartovala existenci duálního systému ve světové ekonomice (systému, ve kterém spolu se stala tržní a centrálně plánované ekonomiky). **Třetí etapa** tzv. meziválečné období představovala v 20. létech úspěšné ekonomické období pro státy s tržním systémem, ale konjunktura ve druhé polovině 20. let přešla po krachu na newyorské burze v říjnu 1929 do krize, která se vyznačovala mimořádnou hloubkou a vysokou chronickou nezaměstnaností.

Na rozdíl od tržních ekonomik Sovětský svaz, který budoval centrálně plánovanou ekonomiku, po celé toto období procházel rychlým ekonomickým rozvojem. Sovětský svaz byl prakticky jedinou zemí, která nebyla zasažena světovou hospodářskou krizí.

Tato skutečnost měla velký ohlas v zahraničí a byla spojovaná se sovětským systémem centrálního plánování a se společenským vlastnictvím (Faltus, Průcha, 1999, s. 43). Dalším krokem ekonomického a politického vývoje světa v tomto období byla 2. světová válka. **Čtvrtá etapa** zahrnuje období od konce 2. světové války až do přelomu 80. a 90. let 20. století. Nejznámější důsledky této etapy je to, že v 60. letech rozmach národně

osvobozeneckého hnutí v koloniích přivedl k rozpadu koloniální soustavy. Důsledkem bylo to, že ve světové ekonomice se začala prosazovat velmi početná skupina nových rozvojových zemí (rozvojových ekonomik) (Kunešová, 2014. s. 3-5).

Na začátku 70. let světová ekonomika se setkala s novou, v tu dobu neznámou situací – strukturálními krizemi. Strukturální krize přivedli k hlubokému ekonomickému poklesu. Krize 70. let způsobily rychlejší růst cen paliv, surovin a potravin ve srovnání s růstem cen průmyslových výrobků. Nejhorší vliv měla řada zemí závislých na dovozu surovin a potravin. Naopak zemím exportujícím ropu se rychle zvyšovali příjmy z exportu této komodity (tzv. petrodolary). Petrodolary ropné země ukládaly do zahraničních banků. Příliv petrodolaru do finančních institucí umožňoval rozvojovým zemím, postiženým negativními důsledky strukturálních krizí, brát úvěry, což vedlo k rychlému růstu jejich zahraniční zadluženosti. **Pátá etapa** zaznamenávaná tím, že na přelomu 80. a 90. let demokratické revoluce v zemích s centrálně plánovanou ekonomikou vytvořily podmínky pro změnu ekonomického systému. Prakticky všechny země s centrálně plánovanou ekonomikou kromě Kuby, Severní Koreje a částečně Číny začaly přecházet na tržní systém řízení ekonomiky. Tak, během 90. let světová ekonomika se pomalu znovu stala jednotnou tržní ekonomikou (Kunešová, 2014. s. 5).

3.2 Současný stav světové ekonomiky

Získav přehled o světové ekonomice, lze přesně definovat globální hospodářství jako systém národních ekonomik různých států, spojených mezinárodní dělbou práce, obchodně výrobními, finančními a vědecky technickými vztahy. Také, globální hospodářství je heterogenní, národní ekonomiky patřící se k němu odlišují sociální strukturou, politickým složením, charakterem, rozmachem a formou mezinárodních ekonomických vztahů, mají různé vývojové stupni atd. Subjekty světové ekonomiky mohou být státy, včetně centrálních a místních úřadů, právnické a fyzické osoby, banky a firmy, mezinárodní a regionální společnosti, fondy atd. K nejdůležitějším subjektům patří státy s jejich národními ekonomikami, nadnárodní společnosti a mezinárodní organizace. Akopová ve své knize «Mirovaja ekonomika i mezhdunarodnyje otnoshenija» *rozděluje*

subjekty světové ekonomiky na tři úrovni v souvislosti od jejich funkce a úkolů, které tyto subjekty vyplňují. První úroveň tzv. **mikroúroveň**. To jsou firmy a různé organizace.

Druhá úroveň se jmenuje **makroúroveň neboli státní úroveň**. To je úroveň činnosti různých státních úřadů a organizací. Na tomto úrovni prostřednictvím různých právních předpisů se vytváří prostředí, ve kterém fungují subjekty mikroúrovně. To znamená, že stát stanoví pravidla vedení zahraničního obchodu, možných účastníků a daňovou politiku v této oblasti. Vytváří se zahraniční politika státu.

Poslední úroveň je tzv. **mezistátní úroveň**. To je úroveň různých mezistátních organizací, které vytváří základní pravidla vedení zahraničních vztahů, které se především vytváří ve schvalovacím procesu mezi zeměmi-členy těchto organizací (Akopová, 2005). Je potřeba si uvědomit, že „mikro-“, a „makro-“, jsou důležitými částmi v ekonomické teorii. Tak, ekonomická teorie se obvykle dělí na mikroekonomii a makroekonomii (Holman, 2011). Mikroekonomie zkoumá chování dílčích ekonomických subjektů – jednotlivců, domácností a firem. Makroekonomie se zabývá hospodářstvím jako celkem a je východiskem hospodářské politiky. Zabývá se měřením celkového produktu společnosti, definuje nebo měří národohospodářské agregáty např.: inflaci, nezaměstnanost, zahraniční obchod, základní ukazatele a vztahy v reprodukci společenské výroby (Samuelson, 1995).

3.3 Tendence v současné světové ekonomice

V současné světové ekonomice lze sledovat stále více přerůstání ekonomických vztahů přes národní hranice států, neboli dochází k velkému rozšiřování mezinárodních ekonomických vztahů. V průběhu století lze vymezit tři nejdůležitější tendence. To jsou: internacionalizace, interdependence a regionalismus. **Internationalizace** se počítá za nejstarší tendence ve světové ekonomice, která se projevuje v odstraňování bariér mezi státy a rozšiřováním mezinárodních ekonomických vztahů. Důsledkem internacionalizace světové ekonomiky je rostoucí propojenost a vzájemná závislost zemí. Prostřednictvím internacionalizace ve světové ekonomice se rozvíjeli následující formy mezinárodních ekonomických vztahů: mezinárodní pohyb zboží a služeb, mezinárodní pohyb kapitálu,

pohyb různých pracovních sil, vědecko-technických poznatků a informací (Kunešová, 2014, s. 10).

Mezinárodní pohyb kapitálu lze vysvětlit například jako tok plateb za zboží, poskytování nebo splacení úvěrů, přesuny fondů (bankovní depozity) rezidentů vůči zahraničí. Za internacionalizace, samozřejmě, lze považovat jako pozitivní jev, který zvyšuje produktivitu práce, podporuje mezinárodní vztahy a, hlavně, má velký vliv na ekonomickou úroveň. Ale na druhou stranu však má také některé zbránny, např. potlačování národních zájmů, snahu mocných ovládnout slabší země a problémy zejména v sociální oblasti. Japonsko, KLR, Saúdská Arábie jsou některé příklady států, omezujících do jisté míry tendence internacionalizace. Důsledkem mezinárodních pohybů zboží, pracovních sil a vědecko-technických poznatků je velmi těsné mezinárodní vztahy a všechno to pak vede ke vzniku vzájemné závislosti zemí – tzv. **interdependence**. Interdependence vede k internacionalizaci vnitřního vytváření politiky zemí i mezi nimi navzájem. Může nabývat různých forem závislosti i různé intenzity (např. surovinová, palivo-energetická, technologická, potravinová aj.) (Jeníček, 2002, s. 14).

Vrcholem procesu internacionalizace je integrace a její nejvyšší stupeň v současných podmínkách, vytvoření mezinárodních celků. Integrace by měla být celosvětovým jevem, ale uplatnění je regionální, proto tedy obecnou tendenci je regionalismus. **Regionalismus** je objektivní proces, který je možné vymezit jako „obchodní, resp. Hospodářskou politiku státu, která vede k liberalizaci vztahů mezi dvěma či více zeměmi a přispívá tak k jejich těsnějším vazbám a vzájemné integraci (Cihelková, 2004, s. 808).

3.4 Dědictví Ruska po rozpadu Sovětského svazu.

Pokud porovnáme výhody a nevýhody, Sovětský svaz určitě byl velkým Ruskem, dědicem ruské říše. Po rozpadu Rusko kleslo o polovinu v rámci populace, rozloha území klesla z 22 na 17 milionů km čtverečných. Ztracené území patřilo mezi nejvíce kultivované a rozvinuté (na západě) nebo obydlené (ve střední Asii). Geopoliticky a strategicky země ztratila hodně, ztratila postavení supervelmoci, ztratila obrovskou možnost vojensko-

politického vlivu. Motivy, které vedly ruskou zahraniční a vojenskou politiku od doby Petra I, ztratily význam: expanze už nebyla potřeba. Milióny uprchlíků, vynucených přestěhovalců a migranti se objevili po celém Rusku. V roce 1993 bylo zaregistrováno 287 tisíc uprchlíků a vynucených přestěhovalců a je to jen malá část přijatých osob, které získali tento oficiální statut. V roce 1995 jich bylo 272 tisíc, bez zahrnutí uprchlíků z Čečenska a Severního Osetska (Rossijskij statističeský ježegodnik, 2000)

Dále vypukly krvavé vnitrostranické konflikty.

Existuje však i druhá strana rovnováhy, která nakonec získává váhu. Zprvce, tržně orientované reformy v měřítku Svazu na dané úrovni dezintegrace, která byla realitou v roce 1991, bylo obtížné provádět, bylo-li to vůbec možné. Ale bez těchto reforem nebylo možné zachránit zemi. Zadruhé, ekonomické zatížení se snížilo. Jak bylo možné vidět, Rusko bylo dárce téměř všech republik. Vysvětlení je jednoduché: všechny jsou zaměřeny na ruské trhy (kromě těch, kde je spousta ropy a plynu). Není náhodou, že jakmile byl v roce 2000 zaznamenán růst v Rusku, byl zaznamenán ve všech zemích SNS. Zatřetí, v národním ohledu se Rusko stalo mnohem homogennější. 85 % populace jsou etnickými Rusy. Rusko zůstává multietnickou zemí, ale nyní se rozkoly staly prakticky nicotnými. Separatismus nadále představuje skutečnou hrozbu pouze v jednotlivých republikách Severního Kavkazu (Yasin, „Rossijskaja ekonomika“, 2002).

V souladu s kritérii expertů z EU je Rusko od roku 1994 začleněno mezi země s přechodným typem ekonomiky. Tyto kritéria jsou většinou omezena v rámci centralizovaných a tržních metod řízení ekonomiky.

Cílem přechodné ekonomiky je vytváření tržního ekonomického systému. Rysy **plánované ekonomiky** jsou: **supermonopolismus** - kombinace velkých podniků a určitý stereotyp ekonomického chování - touha udržet vysoké ceny, společnou politiku (tajná dohoda), militarizované průmyslové struktury, jejichž hlavní složkou je vojensko-průmyslový komplex - hlavní spotřebitel zdrojů, kvalifikovaná pracovní síla, nedostatek hospodářské ochrany přírodních zdrojů, orientace produkce na maximální využití zdrojů, spíše než na jejich racionální použití, včetně exportu, kolektivistická psychologie, která brání změnám. Ekonomickým základem plánovaného hospodářství je státní majetek, což znamená, že způsob jeho pohybu se vyvíjí vyváženě, bankovní systém omezen na státní

banky, cena se stanovuje jednotným ekonomickým centrem (Belokrylova, „teorie přechodnoj ekonomiky“, 2005).

Je samozřejmé, že vytvoření trhu není samoúčelné, ale je prostředkem k vytvoření efektivního ekonomického systému, který je charakterizován následujícími vlastnostmi:

- ekonomický základ – soukromý majetek v různých formách;
- forma pohybu – regulovaný trh;
- bankovní systém – komerční banky vedené centrální bankou;
- stanovení cen – volné se sadou pevných cen.

Založení ekonomického systému na trhu je hlavním cílem přechodného období. Pro realizaci tohoto cíle je třeba:

- liberalizace ekonomických činností (svoboda obchodu, zahraniční ekonomické aktivity, odmítnutí centrálního plánování).
- odstranění mechanismů reprodukce deficitu.
- vyloučení měkkého rozpočtového omezení (J. Kornai)
- boj proti monopolu, vytváření konkurence na trhu.
- strukturální úpravy, dosažení konkurenceschopnosti produktů

Pro řešení problémů přechodné ekonomiky existuje několik metod. První metoda je stabilizační a je to hospodářská politika zaměřená na kontrolu inflace a nasycení trhu, který zahrnuje:

- liberalizace cen;
- Minimalizace státního rozpočtu (komercializace státních podniků);
- Hodnocení úvěru (až do 210% sazby centrální banky);
- zavedení interní konvertibility národní měny;
- omezení růstu příjmů.

(Belokrylova, „teorie přechodnoj ekonomiky“, 2005)

Další metodou je transformace forem vlastnictví, která zahrnuje restituce – návrat majetku původním majitelům v několika evropských zemích. Nakonec i změna struktury ekonomiky, která zahrnuje antimonopolní politiku, konverze a integrace na světový trh.

Od roku 1968 Organizace spojených národů (dál jen OSN) uskutečňuje Mezinárodní srovnávací projekt (ICP), který porovnává HDP různých zemí podle parity kupní síly (PPP) měn.

Úplnou charakteristiku pojmu HDP dává český statistický úřad: „Hrubý domácí produkt (HDP) je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území; používá se pro stanovení výkonnosti ekonomiky.“ Další pojem PPP parita kupní síly (angl. Purchasing Power Parity) představuje poměr cen v národních měnách za stejné výrobky a služby v různých zemích. Například pokud stejný výrobek stojí v Německu 15 euro a v České republice 300 českých korun, pak PPP pro tento výrobek mezi Německem a Českou republikou je 0,05 eura k české koruně ($0,05 = 15/300$). To znamená, že za každou korunu obdrží kupující v České republice stejné množství tohoto výrobku, které by obdržel za 0,05 eura v Německu. Parity kupní síly se však v ECP (European Comparison Programme) neporovnávají mezi zeměmi pouze bilaterálně, ale konečné parity jsou výsledkem multilaterálního srovnání. (Český statistický úřad, 2018).

Sovětský svaz po mnoho let odmítal účast v tomto programu, nepřiznává „buržoazní ukazatele“ HDP a HNP a vedl své nafouknuté mezinárodně srovnatelné odhady národního důchodu a řady dalších ukazatelů (Bogomolov, 2009). Tabulka č. 1 uvádí údaje o výsledcích mezinárodních srovnání HDP v Rusku a hlavních zemích světa za rok 1999.

Tabulka č. 1: Mezinárodní srovnání (1999)

Země	HDP celkem v mlrd. dolarů	HDP na obyvatele v dolarů	HDP (v %) k úrovni HDP USA	HDP na obyvatele k úrovni HDP USA
Rusko	887,7	6067	9,6	18,0
USA	9206,9	33 725	100,0	100,0
Čína	4631,2	3 743	50,3	11,1
Japonsko	3163,1	24968	34,3	74,0
Indie	2429,3	2293	26,4	6,8
Německo	2019,4	24601	21,9	72,9
Francie	1387,7	23 068	15,1	68,4
Spojené království	1385,5	23 312	15,1	69,1
Itálie	1379,9	23 937	15,0	71,0
EU-15	8736,7	23180	94,9	68,7
Brazílie	1165,3	6711	12,7	19,9

Zdroj: Rossija i strany mira (2000)

Ruská federace byla zařazena do ICP OSN v roce 1993 a následně se stala stálým účastníkem tohoto programu a poskytla všechny potřebné základní údaje. Tyto výpočty ukazují, že Rusko v celkovém objemu jeho HDP na konci 20. století měla 10. místo ve světě, to je o 10 krát méně než USA, 9,8 krát než EU-15, 5 krát než Čína. Z hlediska HDP na obyvatele bylo Rusko pozadu za USA v roce 1999 5,5 krát, za EU o 3,8 krát, Japonskem o více než 4 krát, za Německem 4 krát, ze strany Británie, Francie a Itálie - přibližně 3,8krát. Ale před Čínou je 1,6 krát výš a před Indií o 2,6 krát. Data jsou nepříjemná, ale objektivní.

Mezinárodní srovnání úrovně produktivity práce v národním hospodářství a posouzení pozice Ruska ve světovém hospodářství na tomto nejdůležitějším ukazateli efektivnosti výroby také provedla IMEMO RAN (Institut mirovoj ekonomiky i meždunarodnych otnošenij, Rossijskaja akademija nauk) (tabulka č. 2).

Tabulka č. 2: Mezinárodní srovnání úrovně produktivity práce (1999)

Země	Produkce na 1 pracovníka HDP	V% k úrovni USA
Rusko	15,4	21,1
USA	73,1	100,0
Čína	77,0	12,3
Japonsko	54,9	68,9
Indie	5,9	5,9
Německo	56,2	67,3
Francie	54,5	70,3
Spojené království	55,8	65,0
Italie	58,8	70,1
Brazílie	17,9	20,2
Západní Evropa	53,9	64,7

Zdroj: IMEMO RAN, vlastní zpracování

Z tabulky č. 2 vyplývá, že Rusko zaostává za Spojenými státy u produktivity práce v národním hospodářství téměř pětkrát, za Kanadou 4 krát, za západní Evropou 3,5 krát, čtyřikrát za Indií, ale dvakrát za Čínou. V důsledku poklesu produkce v Rusku v roce 1998 se poměr úrovně produktivity práce v průmyslu a odpovídající úrovně hlavních kapitalistických zemí značně zhoršil. Teprve po roce 1999 začal proces zlepšování těchto poměrů. V letech 1998-2006 vzrostla produktivita práce v průmyslu Ruské federace o více než třetinu.

Taková je statistika, čistě kvantitativní popis Ruska ve světové ekonomice na konci 20. a na počátku 21. století. Samozřejmě tyto údaje nezahrnují analýzu kvalitativních aspektů stavu ruského hospodářství a společnosti.

3.5 Současnost

Při transformaci trhu a ekonomické restrukturalizaci Rusko k dnešnímu dni zažilo i několik ozbrojených konfliktů (druhá čečenská válka, ozbrojený konflikt v Jižní Osetii, konflikt s Ukrajinou) a jednou světovou krizí v roce 2008.

Tabulka č. 3 uvádí, jak vypadá Rusko v současnosti podle HDP PPP.

Tabulka č. 3: HDP PPP Ruska a ostatních zemí

	Země	2014	2015	2016
1	ČLR	18336	19812	21417
2	Spojené státy	17393	18037	18569
3	Indie	7346	8020	8703
4	Japonsko	5013	5173	5266
5	Německo	3811	3921	4028
6	Rusko	3722	3470	3397
7	Brazílie	3307	3216	3141

Zdroje: data.worldbank.org/indicator The World Bank, vlastní zpracování

Podle této tabulky lze vidět, že Rusko se nachází v top deset mezi ostatními státy ve světě podle ukazatele HDP. Pokles od roku 2014 je ovlivňován tím, že konflikt s Ukrajinou způsobil negativní reakce ostatního světa a je to příklad toho, jak se rozšířila globalizace a jak jiné státy jsou schopny ovlivňovat ekonomiku celého státu. Jedná se o různé takzvané sankce, které ať tak či onak v každém případě ovlivňují důležité aspekty státu, v případě Ruska se jedná o omezení exportu technologií těžby a zpracování ropy, plné nebo částečné odmítnutí objednávek ruského plynu nebo ropy, odmítnutí dlouhodobých úvěrů hlavním ruským plynovým a ropným společnostem, omezení spolupráce s banky, embargo na různé druhy zboží a podobné jiné zasahování do nejdůležitějších aspektů státu samozřejmě vede k jeho ekonomickému spadu. Na druhou stranu taková konjunktura i ukázala Rusku na její slabé strany.

Lze předpokládat, že prognóza růstu Ruska v nejdůležitějších mezinárodních ukazatelích bude pokračovat jen tehdy, pokud bude země nadále provádět tržně orientované ekonomické reformy, pokračovat v modernizaci hospodářství a výrobních strojů. V opačném případě míra ekonomického růstu bude nevyhnutelně klesat nebo bude mít ještě méně kvalitní mobilizační charakter a otázka místa Ruska ve světové ekonomice získá zcela jiný význam a bude se pohybovat v jiné rovině.

Existují dvě možnosti pro budoucí úspěšnou hospodářskou politiku státu. Za první, částečný návrat k autoritářským metodám přímého vlivu státu na rozvoj ekonomiky pomocí tržních mechanismů, ekonomických pák a pobídek založených na již vytvořených prvcích tržní infrastruktury. Za druhé, odhodlanější a přesnější pokračování v již zahájených tržních reformách s uznáním chyb a jejich oprav s korekturou tržního směru, další spolupráce s vyspělými zeměmi Západu, se zaměřením na hodnoty právního státu a občanské společnosti.

Druhá a nejvhodnější možnost souvisí s potřebou poskytnout moderní legislativní rámec a umístit hospodářský růst v rámci právního státu a občanské společnosti. Je důležité omezit nezákonné zasahování byrokratů do přirozeného procesu konkurenceschopné ekonomické aktivity v loupežných zájmech a provádět dlouhodobou administrativní reformu s cílem zlepšit celou společnost. Je stejně důležité zachovat pokračující směr k demokracii a normální interakci tržních a demokratických institucí a založit základ pro hospodářský rozvoj země, pokud jde o konkurenceschopnosti a širokém toku inovací (Yasin, 2002).

Podíl Ruska na světovém HDP v roce 2000 činil pouze 2,1% (v roce 1913 v současných hranicích - 6,2%), poměr HDP Ruska k HDP celého západoevropského regionu v roce 2003 12,5% (v roce 1913 - 18%). V roce 2017 podíl Ruska na světovém HDP téměř 2,5 a to je historické minimum po rozpadu Sovětského svazu. Poměr HDP Ruska a celé západní Evropy bude asi 16%.

Podle IMEMO RAN byl ruský podíl v roce 2000 na současném světovém průmyslu 8,9% v roce 1913 - 4,4%, je nepravděpodobné, že bude mnohem vyšší než 5% v roce 2017, což je podstatně méně, než je v roce 1913. Nikdy v posledních několika stoletích

Rusko nemělo takové nízké ukazatele ve srovnání se světovým HDP a HDP nejvýznamnějších zemí Evropy.

Takže po více než jedno století se podíl Ruska ve světové ekonomice nezvýšil, jeho hlavní makroekonomické ukazatele nebudou růst ve srovnání s úrovní Spojených států. Nicméně ekonomicky bude v budoucnu Rusko nevyhnutelně silným státem, bude mít první místo v Evropě a páté - šesté místo ve světě, pokud jde o HDP.

4 Vlastní práce

Rusko, které lze vidět v dnešní době, je výsledkem mnoholeté krvavé historie, boje za život a samozřejmě boje za právo. Bezpodmínečně se Rusko v současnosti počítá za velký a mocný stát, který je zároveň jadernou velmocí. Aby bylo možné si lépe představit účast Ruska v celkovém rozvoji světa, je důležité prezentovat několik faktů, potvrzujících tuto větu. Zaprvé, je důležité připomenout, že Rusko je druhým největším státem (1 místo – USA) ohledně těžby přírodního plynu. Rusko zajišťuje 1/3 všech objednávek plynu EU. Následující tabulka ukazuje závislost některých států na ruském plynu.

Tabulka č. 4: Závislost zemi EU za rok 2015

Země	Závislost na ruském plynu (%)
Finsko	100
Estonsko	100
Lotyšsko	100
Litva	88
Slovensko	81
Německo	60
Polsko	54
Italie	37
Francie	25

Zdroje: Eurostat, Eurogas, roční výkazy „Gazprom“, eia.gov, vlastní zpracování
Údaje jsou platné na rok 2015.

Z této tabulky lze vidět, že některé státy používají 100% ruského plynu, což v tomto případě ukazuje, že Rusko je hlavním a velmi důležitým partnerem EU.

Při současné konjunkturu (konflikt na Ukrajině, ve kterém se účast Ruska považuje za příliš agresivní) státy, mající nejvyšší váhu ve světě (především USA, Japonsko a státy EU) omezují činnost Ruska prostřednictvím sankcí a zhoršením partnerských vztahů, ale i přesto odmítnutí spolupráce bude pronásledovat špatný výsledek nejen pro jednu stranu, ale i pro druhou. Z toho důvodu vyplývá, že propojenost Ruska a světa je hluboká a důležitost takových vztahů by neměla být podceňovat. Zadržet, Rusko je jedním z největších států ohledně těžby takzvaného „černého zlata“. Tabulka č. 5 uvádí, kolik tisíc barelů se denně těží v první pětce největších ropných států.

Tabulka č. 5: Těžba ropy

Země	Těžba ropy (v tisících barelů denně)
Arábie	10460,2
Rusko	10292,2
USA	8874,6
Irák	4647,8
Čína	3981,8

Zdroje: Údaje „organizaci zemi vyvážejících ropu“ za rok 2016.

Je evidentní, že nejsilnější stránka Ruska je v jeho nerostném bohatství. V Rusku se nachází více než 35% světových zásob zemního plynu, 32% železa, 31% niklu, 27% cínu, 21% kobaltu, 14% uranu, 13% ropy, a dokonce i 65% apatitu. V zásobách uhlí a zlata je Rusko na třetí místě ve světě, a diamantových rezervách (po otevření v Arkhangelské oblasti ložiska) - na prvním místě. Rusko je v desítku nejbohatších států v oblasti mědi, titanu, hořčíku.

Obrovské plochy Ruska však ještě zůstávají neprozkoumanými. Východní Sibiř prozkoumaná pouze ze 4%, ruská část Světového oceánu pouze z 1-2%. Ale rozumění geologické struktury Ruska a zákonům, pomocí kterých se ložiska nerostných surovin rozmisťují, umožňuje předpovědět přibližný počet dosud neprozkoumaných nerostných zdrojů.

Neprozkoumaných zdrojů neboli takzvaného potenciálního bohatství v Rusku je více než zdrojů objevených. Předpokládaných zásob ropy je o třikrát víc než objevených a plynu – téměř čtyřikrát více. Důležitost Ruska jako světového zásobníku se zvyšuje. Představuje asi 60 % světových prognóz zásob plynu, více než 30 % uhlí a 20 % ropy.

Zatřetí, Rusko je druhým největším (1 místo - USA) exportérem vojenských zbraní, což ukazuje i na rozvinutost technologií v této oblasti. Rusko hraničí s největším počtem států-sousedů (jejich 18). Délka ruské hranice (bez zohlednění Krymu v roce 2014) činí 60 932 km podle služby pohraniční stráže Ruské federální bezpečnostní služby. Je samozřejmé, že pro ochranu takové obrovské plochy je potřeba mít velkou a nejmodernější armádu. Jaderná energie, vesmírné výzkumy a letectví se bez moderních technologií zřejmě neobejdou. Pro výrobu reaktorů a letadel je potřeba mít speciální slitiny, polymery a další látky se zvláštními vlastnostmi. V Rusku tyto nejmodernější metalurgické a chemické technologie existují. Je nutno přiznat, že existence armády a moderního vojenského ozbrojení je, bohužel, také jedním z ovlivňujících na svět faktorů.

Stále více zemí světa vnímá výzkum a inovace jako faktor hospodářského růstu. Z údajů UNESCO za rok 2015 (UNESCO Science Report: towards 2030) je největší podíl hrubých domácích výdajů na výzkum a vývoj ve Spojených státech a činí 28%, z Čína má 20% podíl, následuje EU (19%) a Japonsko (10%). Zbytek světa, přestože zaujímá 67% světové populace, investuje do světové vědy pouze 23%. Ruské investice činí pouhých 1,7%, což je 1,13% HDP země. V posledních 20 letech se státní výdaje na vědu téměř zdvojnásobily (v roce 1995 to bylo 0,85% HDP). Z těchto údajů lze vidět, že Rusko investuje do světové vědy téměř o 16 krát méně než USA a 11 krát méně než Čína. Z toho vyplývá, že reforma v této oblasti pro Rusko je nutná, ale problém spočívá v tom, že ta reforma právě proběhla, reformovány byly vědní školy větších univerzit, které stále zaujímají ještě nižší pozice v žebříčku nejlepších univerzit světa, než dříve. Špatné rozdělení financování v důsledcích dává i nevyhovující výsledky.

Současný svět se snaží dostávat více a více informace ze všeho, co se dá porovnat a hlavně, získat přehled o vyspělosti různých zemích v té či jiné oblasti. Tak například ukazatel HDP, který je hlavním makroekonomickým ukazatelem a vyjadřuje výkonnosti ekonomik států, má i svou nevýhodu tím, že nemůže vyjádřit kvalitu života a bohatství

země. Oproti tomuto ukazateli byl vytvořen index lidského rozvoje. Index lidského rozvoje (dál jen HDI) je geometrický průměr tří indexu:

Vzorec č. 1: Index lidského rozvoje

$$HDI = \sqrt[3]{(LEI \times EI \times II)}$$

Kde: LEI: Index očekávané délky života (Life Expectancy Index)

EI: Index vzdělání (Education Index)

II: Index HNP (Income Index)

Jedná se o ukazovatel životní úrovně. Tento index se používá v každoroční zprávě OSN. Princip informací z toho indexu spočívá v hodnocení kvality života v jednotlivých zemích světa podle systému mezních bodů sestavených na základě výsledků HDI. Dále informace upozorňují, ve kterých regionech světa lidský rozvoj stagnuje, ve kterých se naopak zrychluje či zda dochází ke splývání rozdílů mezi rozvinutými a rozvíjejícími se státy světa. Za pomoci systému mezních bodů se státy seřazují podle svých indexu. Mezní body pro zařazení států jsou: velmi vysoký lidský rozvoj (0.800), vysoký lidský rozvoj (0.700), Střední lidský rozvoj (0.550). Tabulka č.6 ukazuje seřazení států podle HDI za rok 2016.

Tabulka č. 6: HDI za rok 2016

	Země	Index lidského rozvoje
1	Austrálie	0,939
2	Dánsko	0,923
3	Nový Zéland	0,917
4	Norsko	0,916
5	Německo	0,914
6	Irsko	0,910
7	Islande	0,906
8	USA	0,900
9	Nizozemsko	0,897
34	Rusko	0,816

Zdroje: United Nations Development Programme: Education Index 2016.

Z této tabulky lze vidět, že Rusko patří ke skupině států s velmi vysokým indexem lidského rozvoje (0,800).

Ze všech výše uvedených údajů lze říct, že Rusko je jedna z nejbohatších zemí ve světě, ve které jsou všechny nejdůležitější strategické zdroje: početné a vzdělané obyvatelstvo a velká ložiska nerostných surovin. Zbývá se pouze naučit efektivně využívat tato aktiva, zachovat je a množit.

4.1 Mezinárodní svazky

Díky své historii, svému rozvoji a svému nerostnému bohatství se Rusko v současnosti nachází skoro ve všech nejdůležitějších mezinárodních organizacích. Mezinárodní organizace vznikly především pro rychlejší rozvoj zemí, za cíl mají i zabránění mezistátních konfliktů, které se objevují ve světě, kde každý stát sleduje vlastní cíle a měří vlastním měřítkem. V procesu rozvoje organizací ať tak či onak ovlivňují nejen směr, kterým jde celý svět, ale snaží se ve spolupráci řešit globální problémy lidstva.

Během 20-30. let 20. století se objevily komplexní mezinárodní organizace, především Liga národů, která byla založena v roce 1919. Liga národů byla předchůdcem moderní Organizací spojených národů. Liga měla dva cíle: rozvoj spolupráce mezi národy a zachování míru a bezpečnosti. Tato organizace však nedosáhla svých cílů a nezabránila vzniku druhé světové války v roce 1939. Ale přesto díky úsilí Společnosti národů bylo možné zabránit mnoho politických a vojenských konfliktů, které vypukly ve dvacátých a třicátých letech minulého století.

V roce 1917 se v Rusku uskutečnily dvě revoluce: únorová a říjnová revoluce. Namísto Ruské říše se na politické mapě světa v roce 1922 objevil nový stát - Svaz sovětských socialistických republik (SSSR). V roce 1934 byl přijat do Společnosti národů a okamžitě se stal členem její nejvyššího orgánu - Rady, která přijímala nejdůležitější rozhodnutí.

Po druhé světové válce se objevilo mnoho nových mezinárodních organizací. Snad nejdůležitější z nich je Organizace spojených národů, založená v roce 1945. Měla stejné

cíle jako Společnost národů. Ale na rozdíl od svého předchůdce je OSN lépe organizovaná, má větší finanční zdroje, správný řídicí aparát a dokonce i ozbrojené síly k udržování míru v různých regionech. SSSR se aktivně podílel na vytvoření OSN a jako vítězná země v druhé světové válce se stala jedním ze stálých členů Rady bezpečnosti OSN, nejvyšším výkonným orgánem této organizace. Rusko je nyní členem Rady bezpečnosti (včetně Spojených států, Británie, Francie a Číny) a má právo veta, to znamená, že může odmítnout jakékoli rozhodnutí přijaté Organizací spojených národů. Rusko je také účastníkem ve dvou regionálních evropských organizacích - Rady států Baltského moře (CBSS) a Černomořské hospodářské spolupráce (BSEC).

4.1.1 Společenství nezávislých států (SNS)

Společenství nezávislých států je pro Rusko jednou z nejdůležitějších organizací. Tato organizace vznikla koncem roku 1991 po rozpadu Sovětského svazu. Postupně to zahrnovalo téměř všechny státy - bývalé sovětské republiky (s výjimkou pobaltských států). V roce 1998 se SNS skládalo z 12 států. Rusko hraje v této společnosti rozhodující roli, protože politicky a ekonomicky je nejsilnějším státem mezi členy této organizace.

Hlavními cíli a úkoly SNS jsou rozvoj politické, vojenské, ekonomické a kulturní spolupráce mezi státy, které se objevily na místě bývalého SSSR. Zvláštní pozornost je věnována dodržování územní celistvosti a nedotknutelnosti hranic SNS, ochraně lidských práv.

Uvnitř SNS lze sledovat procesy integrace. Politický a ekonomický svaz mají mezi sebou Rusko a Bělorusko. Za účelem vytvoření jednotného hospodářského prostoru podepsaly Rusko, Bělorusko, Kazachstán a Kyrgyzstán celní dohodu. Rusko se snaží zachovat svůj vliv ve státech - bývalých sovětských republikách, a proto Rusko muselo převzít ochranu vnějších hranic SNS v Zakavkazsku a ve Střední Asii. To je také důležité, protože více než 20 milionů ruských a rusky mluvících lidí žije v zemích SNS mimo území Ruska.

4.1.2 BRICS

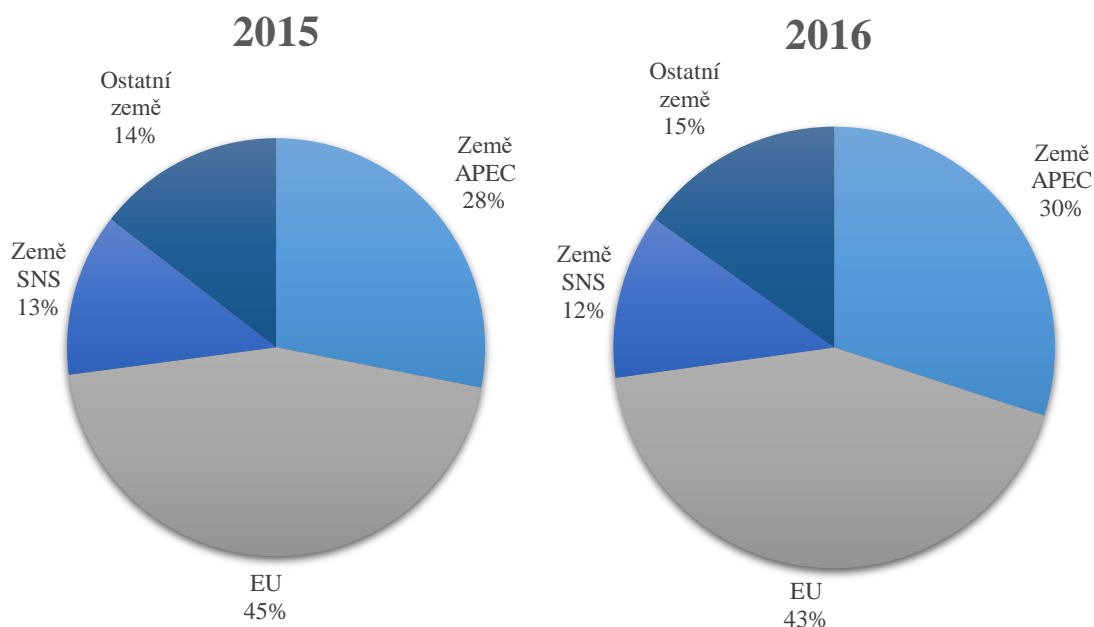
BRICS – neformální skupina zemí, která zahrnuje Brazílskou federativní republiku, Ruská federace, Indickou republiku, Čínskou lidovou republiku a Jižní Afriku. Vytvoření skupiny BRICS bylo zahájeno ruskou stranou. Rostoucí ekonomická síla BRICS, jejich význam jako jeden z hlavních hnacích sil globální ekonomiky, velká populace, bohaté přírodní zdroje tvoří základ pro vliv na mezinárodní aréně. Práce BRICS je založena na plánu přijatém na ročních summitech od roku 2010. V roce 2013 zemí BRICS představovaly přibližně 27% světového HDP (v paritě kupní síly svých národních měn). Celková populace zemí BRICS je 2,88 miliardy lidí (42% světové populace), pět zemí zaujímá 26% prostoru naší planety.

4.2 Zahraniční obchod Ruska

Přestože Rusko není členem některých významných evropských organizací, například Evropské unie, je aktivním partnerem této organizace. Je to způsobeno skutečností, že Rusko ke dnešku z hlediska evropských partnerů nedosáhlo potřebné úrovně hospodářského a politického rozvoje. Spolupráce Ruska se zeměmi EU, zejména s Německem, Itálií a Francií, se neustále rozvíjí. Na konci 20. století asi 40% celkového ruského obratu zahraničního obchodu připadalo na státy Evropské unie. V současnosti se tento podíl zvýšil.

Graf č. 1 představuje ukazatele zahraničněobchodního obratu za rok 2015 a 2016.

Graf č. 1: Ukazatele zahraničněobchodního obratu za rok 2015 a 2016

Zdroje: federální celní služba RF, vlastní zpracování

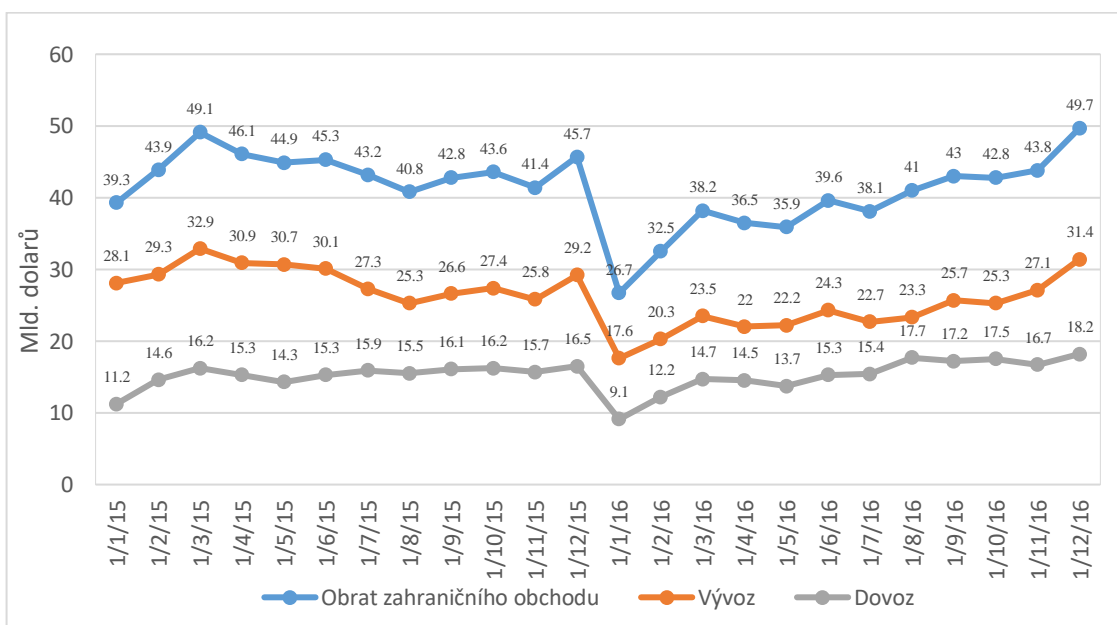
Výše uvedený graf ukazuje to, že EU je hlavním hospodářským partnerem Ruska. Z výsledků roku 2016 je vidět, že se podíl Evropské unie ale snížil ze 44,8 % na 42,8 % ve prospěch zemí APEC (angl. Asia-Pacific Economic Cooperation) a hlavně v Číně z 28,1 % na 30 %. Vzhledem k devalvaci rublu se ruští vývozci částečně přeorientovali na jiné země v zahraničí, protože měny zemí SNS také klesly v důsledku devalvace a přístup na další trhy byl často atraktivnější.

Za leden až prosinec roku 2016 činil obrat zahraničního obchodu Ruska 413,4 miliardy dolarů, což se ve srovnání s rokem 2015 pokles o 11 %. Vývoz klesl o 16,9 % na 248,1 miliardy dolarů a dovoz do konce roku se zvýšil o 0,8 % na 163 miliard dolarů. Tato dynamika byla způsobena tím, že Rusko vyváželo do zahraničí především ropu a zemní plyn, a společně s poklesem cen těchto druhů surovin se snížila i celková hodnota vývozu. Na druhou stranu, fyzicky se vývoz naopak zvýšil. Rusko nezmenšilo, ale zvýšilo své nabídky v zahraničí, a to i v podmínkách nízkých cen. Vývoz ropy se tak zvýšil o 6,6 % na

236,2 milionů tun a výnosy z něj klesly o 17,7 % na 73,67 miliardy dolarů. Totéž platilo i pro vývoz jiných komodit.

Graf č. 2 ukazuje dynamiku růstu a poklesu zahraničního obchodu Ruska v roce 2015–2016.

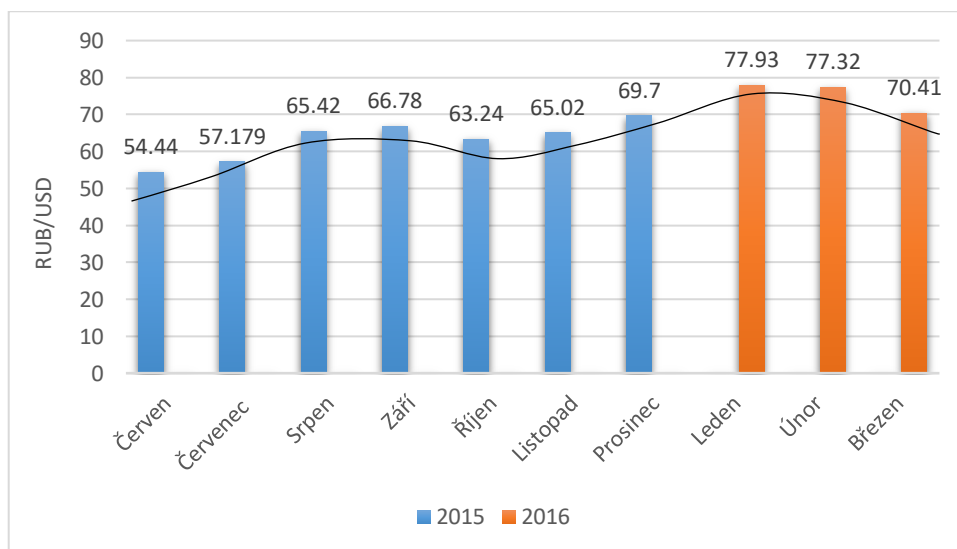
Graf č. 2: Dynamika zahraničního obchodu Ruska v roce 2015-2016

Zdroje: federální celní služba RF, vlastní zpracování

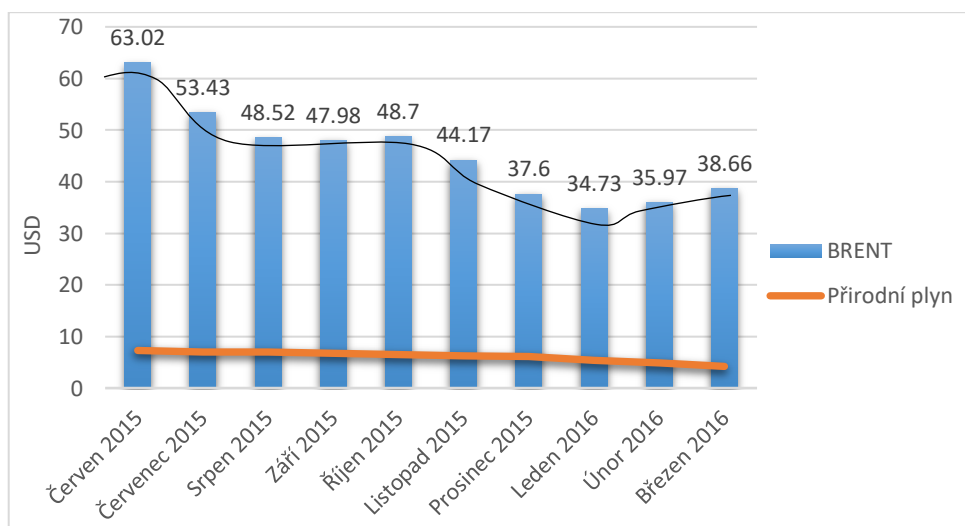
Devalvace rublu (viz graf č. 3) spolu s následujícím nejvyšším poklesem cen ropy a plynu (viz graf č. 4) hrála rozhodující roli při snižování hodnot vývozu a obratu, na počátku roku 2016 šlo celkem o více než třetinu. Tento příklad také dobře vyjadřuje citlivost trhu Ruska na jakékoliv změny cen v oblasti nerostných surovin, především ropy a plynu.

Graf č. 3: Kurz měn RUB/USD za rok 2015–2016

Zdroje: cbr.ru (Centrální banka Ruské federace)

Graf č. 4: Cena ropy značky BRENT (USD/barel) a přírodního plynu (USD/MMBTU) za rok 2015-2016

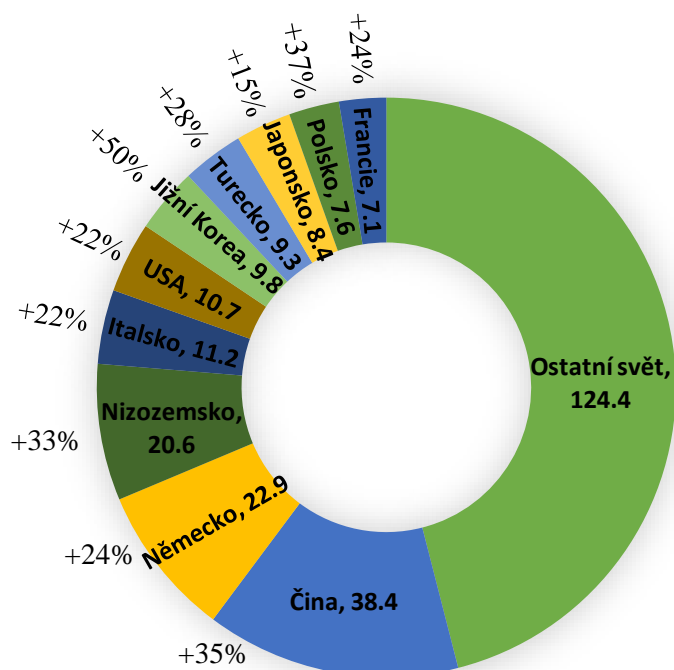
Zdroje: calc.ru (statistický ukazovač)

Po neúspěšném roce 2016 a dobré konjunktúře roku 2017 se růst zahraničního obchodu Ruska opět začal zvyšovat. Mezi hlavní úspěchy v první polovině roku patří oživení cen surovin, posílení kurzu rublu a zvýšení tempa produkce. V první polovině roku

2017 dosáhl obrat zahraničního obchodu ve srovnání se stejným obdobím loňského roku 270,4 miliardy USD a zvýšil se o 28,1 %. Rozhodujícím faktorem bylo zvýšení cen ropy po dohodě zemí OPEC s cílem snížit míru čerpání „černého zlata“. Posílení rublu přivedlo k nové skutečnosti, dovoz začal růst. Dovoz zboží do Ruska v první polovině roku 2017 vzrostl o 27,2 % a dosáhl výše 101,8 miliardy dolarů, což bylo také ovlivněno zpomalením inflace. Rusové opět začali kupovat další výrobky, včetně dovezených. Renesance dovozu je také důsledkem skutečnosti, že se ruské společnosti postupně přizpůsobují práci v podmínkách sankcí a potravinových embarg. Podniky potřebovaly čas na vytvoření nových vazeb, zajištění nových dodavatelů po zavedení potravinových embarg z Evropské unie, Spojených států, Kanady a dalších zemí v roce 2014.

V grafu č. 5 lze vidět strukturu zahraničně obchodního obratu Ruska s jednotlivými státy za leden-červenec v roce 2017.

Graf č. 5: Struktura obratu zahraničního obchodu Ruska v roce 2017 (v mld. dolarů)

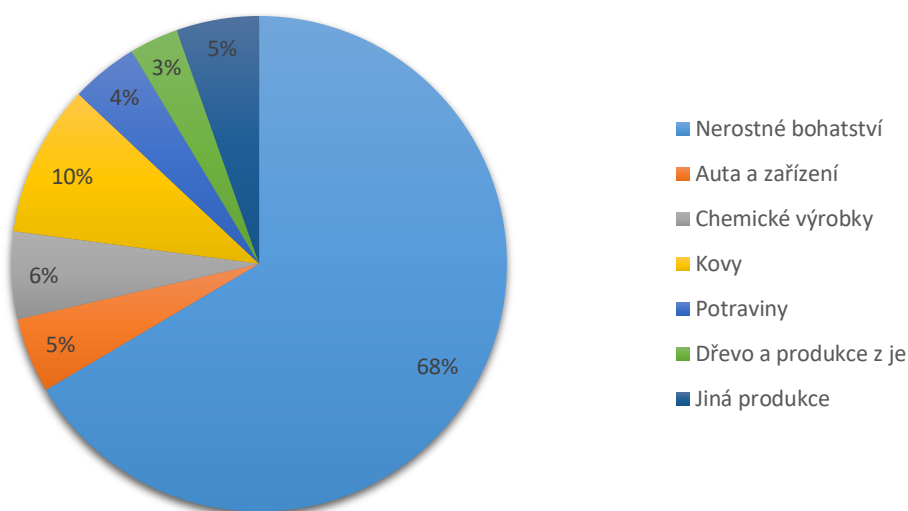

Zdroje: federální celní služba RF, vlastní zpracování

Kromě rostoucích cen surovin je zvýšení objemu obchodu také ovlivněno růstem poptávky na trzích v rozvíjejících se státech: zejména v Číně, Indii a zemích jihovýchodní Asie. Struktura zahraničního obchodu nadále mění vývojový trend zemí SNS a Evropské unie směrem k zemím APEC. Hlavním obchodním partnerem Ruska je stále Čína. Obrat zahraničního obchodu s touto zemí v lednu až červnu 2017 vzrostl o 35 % a dosáhl 38,4 miliardy dolarů. Zároveň vývoz Ruska do Číny narostl o téměř 40 %. Růst cen surovin a rostoucí poptávka od čínských firem se staly hlavním podnětem pro růst vývozu.

Sankce a potravinové embargo v roce 2017 nezabránilo růstu vzájemného obchodu s jinými zeměmi. Obrat zahraničního obchodu s Německem tak vzrostl o 24 %, Nizozemskem o 33 %, Itálií o 22 %, Polskem o 37 %. To všechno ukazuje, že ekonomika Ruska znovu pomalu začíná nabírat obrátky.

Graf č. 6: Vývoz Ruska leden-červenec 2017

Zdroje: federální celní služba RF, vlastní zpracování

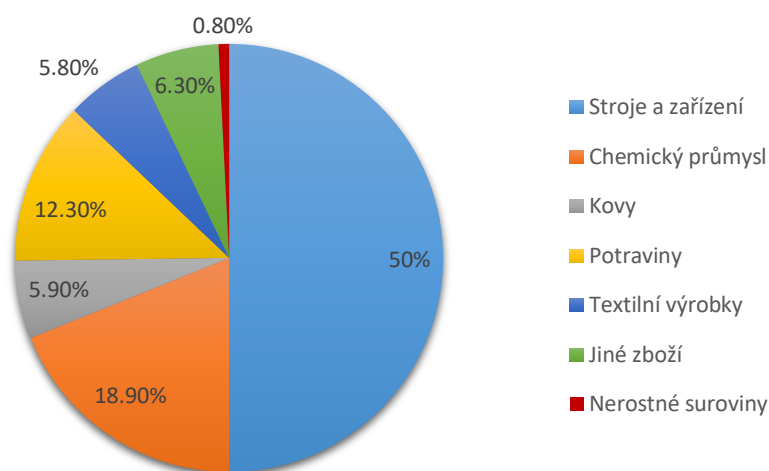
Výše uvedený graf ukazuje jednotlivé druhy zboží, které se ročně vyváží z Ruska. Z této tabulky lze vidět přímou závislost hodnot vývozu na nerostných surovinách, a to představuje více než polovinu celkového vývozu. Jedním z řešených problémů je závislost Ruska na jednom druhu výrobků, dochází tak k diversifikaci ekonomiky, což znamená

zaměření a přeorientování se na jiné oblasti, které také potřebují investování do nových technologií. Například z údajů federální celní služby Ruska vyplývá, že již třetí rok roste vývoz potravin. Cenové a fyzické objemy vývozu tohoto druhu vzrostly o 17,6 a 12,7 %. Nejen kvůli potravinovým embargům, sankcím, ale i v době nízkých cen ropy, začala zemědělská výroba překonávat vlastní a světové rekordy. V roce 2016 se Rusko stalo největším vývozcem pšenice a prodalo zhruba 34 milionů tun pšenice a stále se drží v trojce největších vývozců. Rusko je také jedním z největších vývozců veškerého obilí. V oblasti živočišné výroby se v rámci produkce kuřecího a vepřového masa Rusko přeorientovalo na tuzemskou výrobu.

Polovina zásob dovozu Ruska činí stroje a zařízení. Jedná se o jednu z kategorií, která vykazovala největší nárůst. Objem železniční dopravy do Ruska v peněžním vyjádření se tak zvýšil o 42,4%, strojních zařízení o 34,8%, elektrických zařízení o 24,6%. Nákupy importovaných nákladních automobilů se zvýšily o 39,1%. Rovněž se zvýšil dovoz chemických výrobků: objemy v peněžním vyjádření vzrostly o 19% a fyzické o 3,6%. Působivý růst ukázaly dodávky kovů. Z fyzického hlediska vzrostly o 62,3% a v peněžním vyjádření o 36,1%. Dodávky potravinářských výrobků ze zahraničí zaujímají více než 12% dovozu. Hlavní růst ukázal dovoz mléka, čerstvých a zmrazených ryb.

Následující graf ukazuje dovoz zboží v Rusko za leden-červenec roku 2017.

Graf č. 7: Dovozy za leden-červenec roku 2017

Zdroje: federální celní služba RF, vlastní zpracování

4.3 Tendence vývoje světové ekonomiky

V rámci posilování světové poptávky a stabilizace cen na ropu v současnosti lze vidět růst světové ekonomiky. Výsledkem je posílení světového obchodu s výrazným zvýšením přílivu kapitálu do rozvíjejících se ekonomik - zejména do Číny a Indie. Taková zahraniční ekonomická situace vytváří příznivé podmínky i pro ruskou ekonomiku. Tabulka č.7 ukazuje vývoj světové ekonomiky v roce 2014-2017.

Tabulka č. 7: Vývoj světové ekonomiky v roce 2014-2017 (v procentech)

	2014	2015	2016	Prognóza na rok 2017
Světová ekonomika	2,8	2,7	2,4	2,7
USA	2,4	2,6	1,6	2,1
EU	1,2	2	1,8	1,7
Čína	7,3	6,9	6,7	6,7
Rusko	0,7	-2,8	-0,2	1,7

Zdroje: data.worldbank.org, vlastní zpracování

V roce 2017 se tempo růstu světové ekonomiky zrychlilo. Zpomalení růstu světové ekonomiky na 2,4 % v roce 2016 v průběhu oslabení růstu investic a obchodu bylo nahrazeno jeho zrychlením v roce 2017 s roční prognózou 2,7 %. Hospodářské oživení je rozsáhlé. Ekonomika USA a Japonska se posílila a v EU se tempo hospodářského růstu v I. až III. čtvrtletích zrychlilo o 2,5 %, což výrazně přesáhlo odhadovaný potenciál růstu kolem 1 %. Tento růst působila politika Evropské centrální banky (ECB), která stimuluje hospodářský růst, stejně jako posiluje globální poptávku. Očekává se, že tempo růstu čínského hospodářství zůstane na úrovni 6,7 % za celý rok v důsledku oživení obchodních a podpůrných fiskálních a finančních politik. V průběhu růstu cen ropy a makroekonomické stabilizace, která působila zlepšováním postavení Ruska, vyvolala v roce 2017 i růst ekonomiky. Jak vyplývá z údajů Statistického úřadu Ruska, v průběhu hlubokého šoku způsobeného zhoršením podmínek zahraničního obchodu a ekonomických sankcí v letech 2014-2016, HDP Ruska klesl o 12,2 %. Ale díky růstu reálných mezd, posílení rublu a nárůstu důvěry spotřebitelů se spotřebitelská poptávka v prvním čtvrtletí roku 2017 stala hlavním hnacím motorem růstu domácí poptávky a zvýšila ji o 1,5 %.

Rovněž se zvýšily investice do dlouhodobých aktiv, makroekonomická stabilizace a posílení rublu podpořily podnikatelskou důvěru, což pomohlo některým podnikům realizovat jejich odloženou poptávku po dlouhodobému majetku a investičním zbožím – především importním (objem dovozu se v reálném vyjádření zvýšil oproti stejnému období předchozího roku o 16,5 %). Tak, růst HDP se v prvním čtvrtletí 2017 zvýšil o 0,5 %.

Ve druhém čtvrtletí roku 2017 se investiční poptávka stala hlavním faktorem růstu HDP. Investice do dlouhodobého majetku vzrostly oproti stejnému období předchozího roku o 6,3 % díky vlivu investic veřejného sektoru, rozpočtových investic a investic velkých státních energetických a dopravních společností. Jak ukazují měsíční statistiky, v druhém čtvrtletí roku 2017 se nejvíce podílel na růstu investic do dlouhodobého majetku těžební průmysl (zejména poskytování služeb v oblasti těžby nerostných surovin). Dále investice do dlouhodobého majetku v malých podnicích významně zvýšily růst investic v prvním a druhém čtvrtletí roku 2017. Zlepšení obchodních vztahů přispělo k doplnění zásob, jehož příspěvek k HDP byl ve druhém čtvrtletí přibližně 2 %. Také ve druhém

čtvrtletí pokračoval růst poptávky spotřebitelů. Růst domácí poptávky o 6 % způsobil velký nárůst objemu dovozu (zvýšení o 20,7 % oproti stejnému období předchozího roku v reálném vyjádření), zatímco dovoz strojů, zařízení a vozidel ve druhém čtvrtletí roku 2017 se v reálném vyjádření zvýšil o 32 %. Z údajů Statistického úřadu Ruské federace se HDP ve druhém čtvrtletí zvýšil o 2,5 %.

Ve třetím čtvrtletí se růst HDP snížil na 1,8 % a to především kvůli snížení toku zahraničních investic do ekonomiky Ruska. Rok 2017 skončil pozitivně, růst HDP zůstal na 1,7 % a podle expertů recese v Rusku skončila a v současnosti se pro Rusko otevírá nová stránka rozvoje.

4.4 Zahraniční investice

Zahraniční investice mají v současné době obrovský dopad na ekonomiku mnoha zemí světa. Mezinárodní integrace se každoročně prohlubuje. Objemy zahraničních investic pokračují v růstu a posilují i roli mezinárodní produkce ve světové ekonomice. Ve vyspělých zemích se téměř třetina celkového ekonomického produktu produkuje pomocí zahraničních investic. Zvláštní význam mají přímé zahraniční investice v rozvojových zemích a zemích s přechodnými ekonomikami, neboť tyto ekonomické subjekty často na úkor svých vlastních zdrojů nedokáží zajistit vysoký stupeň hospodářského růstu. Především to se týká průmyslového a finančního sektoru. Proto jsou pro Rusko přímé zahraniční investice významným faktorem hospodářského růstu a jejich zapojení se stává prioritním státním úkolem. Příchod přímých zahraničních investic do ekonomiky umožňuje:

- přilákat kapitál a technologii;
- urychlit růst HDP a modernizaci výroby;
- zvýšit konkurenceschopnost domácích výrobků na světovém trhu v kontextu globalizace;
- urychlit proces diverzifikace vývozu;
- zvýšit produktivitu práce a zlepšit organizaci výroby

Při docela malém vkladu na výzkum a vývoj technologii (1,7 % světových investic oproti 28 % USA a 20 % Číny) Rusko trpí i celou řadou problémů s tím spojených. Základní výrobní aktiva ruských podniků ve všech odvětvích ekonomiky jsou příliš opotřebovaná a zastaralá. V odvětvích zpracovávajících ropu, chemického a petrochemického průmyslu je amortizace zařízení více než 80 %. Rozvoj využívání surovin v těžko přístupných oblastech je brzděn nedostatkem infrastruktury v těžebních oblastech a moderních technologiích. Přilákání zahraničního kapitálu je nezbytné pro modernizaci těžebního průmyslu, pro efektivní a bezpečný rozvoj nových ložisek.

Rusko potřebuje investice do geologického průzkumu a pro modernizaci analytické báze. Je třeba rozvíjet také ropné a plynárenské strojírenství. Pro rozvoj potenciálu ruské ekonomiky jsou velmi důležité zahraniční investice do chemického a dřevozpracujícího průmyslu, lehkého průmyslu, výroby zdravotnického zařízení a spotřební elektroniky.

Zahraniční podnikatelé, kteří chtějí investovat do ekonomiky Ruské federace, by si měli uvědomovat, že ruské investiční prostředí se vyznačuje vysokou mírou korupce a zneužitím přidělených finančních prostředků, zvýšeným ekonomickým a politickým rizikem.

Zhoršení mezinárodní politické situace, anti-ruské sankce, pokles cen ropy, rostoucí inflace, oslabení národní měny a omezený přístup k financování dluhů, vážně komplikuje rozvoj řady odvětví ruského hospodářství. Investoři, kteří pracují na ruském trhu, trpí tradičními byrokratickými průtahy a nestabilní regulací. V kontextu hospodářského poklesu se investoři začali obávat nepříznivých ekonomických změn a příliš složitého podnikatelského prostředí. Kvůli zhoršení investičního klimatu v roce 2014 přímé zahraniční investice v ruské ekonomice (PZI) prudce klesly. Následující tabulka ukazuje PZI v ekonomiku Ruské federace (mld. dolarů USA) v rocích 2008-2016.

Tabulka č. 8: Přímé zahraniční investice v ekonomiku Ruské federace v rocích 2008-2016 (v mld. dolarů USA)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Banky	9887	6678	5164	5081	7786	9158	4394	589	1608
Jiné sektory	64896	29906	38004	50003	42801	60061	17637	6264	31369
Celkem:	74783	36583	43168	55084	50588	69219	22031	6853	32976

Zdroje: promdevelop.ru/inostrannye-investitsii

Ve výš uvedené tabulce lze pozorovat, že PZI ve druhé polovině roku 2014 začaly prudce klesat. Toto se stalo poprvé po vážné hospodářské recesi v roce 2009 a souviselo to s globální krizí, která postihla i Rusko. V roce 2014 se zahraniční investice snížily na 22 miliard dolarů, což je rekordní hodnota od roku 2006. To přímo souvisí s uloženými sankcemi. Stav důvěry byl ztracen. Investiční rating země klesl (viz tabulka č. 9).

Přímé zahraniční investice do Ruska v roce 2015 klesly na 6,853 miliardy amerických dolarů. Dynamika zahraničních investic odráží zvýšení rizika, se kterými se

potýkají investoři provozující činnost na území Ruské federace. Poradenská firma A.T. Kearney každoročně publikuje top 25 pro investory vyhovujících zemí, které jsou prospektivní na základě analýzy dopadu politických, ekonomických a regulatorních změn na příliv PZI v zemích celého světa (viz tabulka č. 9).

Tabulka č. 9: Rating vyhovujících pro investory zemí podle agentury A.T. Kearney

	2013	2014	2015	2016
USA	1	1	1	1
Čína	2	2	2	2
Kanada	4	3	4	3
Německo	7	6	5	4
Velké Británie	8	4	3	5
Japonsko	13	19	7	6
Austrálie	6	8	10	7
Francie	12	10	8	8
Indie	5	7	11	9
Rusko	11	-	-	-

Zdroje: FDI confidence index, rok 2016. (index důvěry přímých zahraničních investorů)

Rusko, která bylo v roce 2013 na 11. pozici v žebříčku, od roku 2014 v top 25, již zde není zahrnuto. Výše uvedené důvody vysvětlují příčinu této situace. Index důvěryhodnosti zahraničních přímých investic společnosti Kearney je založen na informacích získaných z průzkumu nejlepších 300 globálních korporací.

Ruská federace se nachází mezi Evropou a Asií. Je to největší stát na světě, pokud jde o území. Rusko má obrovské přírodní zdroje, velký spotřebitelský trh, vysoce vzdělanou práci a pokročilé vědecké a technické schopnosti v různých oblastech. Ruská ekonomika má velký potenciál pro rozvoj. Příležitosti pro rentabilní investice existují ve všech regionech země. Investice z Kypru, Velké Británie, Lucemburska, Nizozemska, Francie, Německa a Číny jsou zde dosud nejvíce aktivními.

Rusko zaujímá 40. místo v hodnocení obchodních podmínek Doing Business-2017. Před pěti lety byla země na 124. místě a v roce 2016 to bylo 51. místo. Od druhé poloviny roku 2016 došlo k nárůstu investic do aktiv ruských společností. Globální fondy, které se zaměřují na ruské aktivity, byly dokončeny v roce 2016 s pětinasobným nárůstem investic a počátkem roku 2017 zaznamenaly růst.

Agentura Bloomberg (jedna z největších firem poskytujících finanční informace) uvedla, že v roce 2016 investice do fondů, které investují prostředky do ruských akcií, bylo vloženo 1,14 miliardy dolarů oproti 208 milionů v roce 2015. To ale neznamená, že strategický zahraniční kapitál bude aktivně vstupovat do Ruska a začne se vytvářet slibné průmyslové výroby. Nerezidenti se snaží minimalizovat riziko kapitálových investic nákupem akcií a cenných papírů, poskytováním úvěrů a půjček. Investice jsou zasílány s cílem maximalizovat zisky s minimálním rizikem. V době globalizace musí vládní instituce vytvořit podmínky pro efektivnější příliv přímých investic do těchto odvětví ruského hospodářství, které potřebuje země, ne mezinárodní nadnárodní společnosti.

Moderní ekonomika se nemůže vyvíjet bez investic. Přitažlivost fondů zahraničních investorů je jedním z nejdůležitějších strategických úkolů ruské vlády. Za účelem vyřešení je třeba vytvořit příznivé prostředí pro investice, je potřeba zakládání volných ekonomických zón, zlepšení infrastruktury v regionech země: stavět silnice, mezinárodní letiště, námořní přístavy, rozvoj telekomunikací. Ke zvýšení investic by měly být vytvořeny běžné politické, ekonomické a finanční podmínky. Je nezbytné stabilizovat inflaci a zajistit dostupnost finančních zdrojů. Výjimečně důležitým úkolem je potlačit korupci a snížit byrokratickou zátěž podnikání.

Regiony Ruska jsou vysoce diferencovány v úrovni hospodářského rozvoje, investiční pole země není homogenní. Posuzování zahraničních expertů není pro potenciální investory dostatečné. Aby se zahraniční investice dostaly do ruských regionů, země dělá své vlastní analytické výzkumy a vyvíjí národní ratingové systémy. Potenciální investoři by měli být schopni předvídat budoucí vyhlídky a rizika v cizí zemi. K získání zahraničního kapitálu je třeba i dodržovat mezinárodní právní normy.

Je nezbytné vytvořit zvláštní privilegia a garance pro investory v určitých hospodářských odvětvích a regionech. Také by mělo probíhat širší využití systému

dvoustranné spolupráce uzavřením mezivládních dohod zaměřených na ochranu a podporu investorů.

Je zřejmé, že pro obnovu průmyslu, stejně jako jiná odvětví národního hospodářství, je potřeba vložení značných finančních investic v ekonomiku, které budou mít následující dlouhodobý pozitivní efekt – hospodářský růst země, rozšíření spotřebitelské poptávky, zlepšení životní úrovně a další. Nicméně využívání zahraničních zdrojů kapitálu má nejen pozitivní efekt. Zaprvé, dochází ke zvýšení finanční a politické závislosti na rozhodnutí nadnárodních společností a zemí-dárců, a za druhé se posiluje nerovnoměrný vývoj různých odvětví ekonomiky. V této souvislosti je zapotřebí dobře promyšlená státní politika v oblasti přilákání zahraničních investic, která obnoví ztracenou důvěru v ruský stát, vládu a podnikání. Tímto způsobem lze navrhnout následující opatření ke zlepšení investičního prostředí v krátkodobé perspektivě:

1. Realizace investičních projektů v regionech Ruské federace. V tom případě je vhodné vyměňovat si zkušenosti mezi regiony za účelem vytvoření informační databáze o využívání zahraničních investic v různých regionech Ruské federace.
2. Přizpůsobit účetní systém v Rusku k mezinárodním standardům.
3. Vývoj finančního trhu a trhu cenných papírů.
4. Odstranění vnitřních a vnějších bariér vývozu ruského zboží.
5. Zlepšení bankovního a finančního systému.

5 Výsledky a diskuze

Praktická část této bakalářské práce se zakládá na hodnocení hospodářského vývoje Ruska a jeho současného postavení ve světové ekonomice. Pro práci byly použity statistické údaje hlavních světových a vnitrostátních zdrojů informací, například údaje centrální banky, světové banky, ruského statistického úřadu, údaje eurostatu atd. Začátkem bylo představeno několik početných faktů, dávajících představu o postavení Ruské federace ve světě. Mezitím pomocí analýzy potenciálního bohatství Ruska byla zjištěna její důležitost jako světového zásobníku nerostných surovin, což při budoucím objevení zatím neprozkoumaných surovin může přilákat nové obrovské investice v oblasti těžby těchto surovin a natáhnout nové ekonomické vztahy mezi Ruskem a jinými státy. Hlavně, v budoucnosti lze očekávat více těsné vztahy mezi Ruskem a EU z důvodů patření EU do regionu „nejvíce postiženým nedostatkem surovin“, což přidává Rusku větší role na mezinárodní scéně.

Podle zjištěných údajů lze říci, že nejsilnější stránka Ruska je především v jeho obrovských zásobách nerostných surovin, které jsou v současnosti jednou z neaktuálnějších otázek ve světě. V současnosti, při analýze výdajů na výzkumy a inovace byla zjištěna nezaměřenost ruských investic do této oblasti, což by se v době technologií nemělo podceňovat.

Dále byla prozkoumána účast Ruské federace v různých mezinárodních svazcích a její role v těchto svazcích. Lze říci, že je následovníkem SSSR v mezinárodních organizacích, Rusko se stále zajímá vedoucí rolí v některých hlavních organizacích, patří v některých z nich k výkonným orgánům a má právo veta (například v Radě bezpečnosti OSN).

Dále byl rozebrán zahraniční obchod Ruska a vyjádřeny jeho hlavní hospodářské partneři. Také, podle zjištěných údajů, od roku 2015 prostřednictvím grafů a tabulek je zaznamenána doba recese ruské ekonomiky, která je výsledkem reagování ostatního světa (především USA, EU, Japonsko) na konflikt mezi Ruskem a Ukrajinou a nepříznivá situace na trhu ropy. Daná krize pro Ruskou federaci přinutila ji k přeorientování směru hospodářských vztahů a k roku 2016 lze vidět pokles zahraničního obchodu se státy EU o

2% a jejich přesměrování ve prospěch států APEC. V předposlední části vlastní práce byla zaznamenána pozitivní tendence světové a ruské ekonomiky. Růst světové ekonomiky v roce 2016 sestavil 2,4% a roční prognóza pro rok 2017 předpokládá růst o 2,7%. Dále současná analýza ukazuje na to, že recese ruské ekonomiky je zakončena, což se potvrzuje ročním růstem HDP Ruské federace v roce 2017 o 1,7 %, která způsobena stabilizací cen na ropu, posílením vnitrostátní valuty Ruska a renovace obchodních vztahů, a také investičního prostředí.

Poslední část vlastní práce se zabývala investičním prostředím. V této části byl prozkoumán význam a vliv přímých zahraničních investic do Ruska. Nezávislejší na přímých zahraničních investicích se stal průmyslový a finanční sektor. Závislost těchto sektorů potvrzuje, že přímé zahraniční investice jsou významným faktorem hospodářského růstu a jejich zapojení se stává prioritním státním úkolem. Dále bylo zjištěno, že kvůli hlubokému šoku v roce 2014 počet PZI klesl o 3krát oproti minulému roku, což mělo obrovský vliv na rating států, vyhovujících pro investory. V roce 2015 počet PZI byl o 10krát méně než v roce 2013. Tím pádem Rusko spadlo o více než 14 pozice a nebylo zahrnuto v top 25 zemích pro investory (podle ratingu agentury Kearney). Ale příznivá konjunktura v roce 2016 povolila Rusku částečně vrátit stav důvěry a zahraniční investoři se znovu začali vracet do Ruska. To potvrzuje pětinasobný růst PZI v roce 2016.

6 Závěr

Hlavním cílem teoretické části mé bakalářské práce bylo ukázat, jak od konce 19. století v průběhu jednoho století takové nejdůležitější prohlubovací procesy, jak: procesy mezinárodní dělby práce, procesy integrace, internacionalizace a podobné, měly významnější role pro vytváření světové ekonomiky.

Dále, od vzniku duálního systému ve světové ekonomice se pro čtenáře objevuje příležitost se seznámit s etapou pozitivního vývoje centrálně plánované ekonomiky a její následujícím krachem, a novou etapou přechodu systému na pouze tržní ekonomiku.

Další část teoretické práce se začíná po rozpadu Sovětského svazu a popisuje dědictví Ruska, která převzala nejen větší část populaci a největší území na Zemi, ale i veškeré závazky a následky s tím spojující. V tuto dobu, hlavním úkolem Ruska se stalo řešení problémů přechodné ekonomiky. Žádné zkušenosti z minulosti státy s přechodnou ekonomikou neměly, a proto na začátku velké množství chybných reforem přivedlo ekonomiku ve stav hlubokého šoku. Liberalizace cen nepřivedla k vytváření tržní rovnováhy, ale k hyperinflaci kvůli nedostatku výrobní kapacity, hromadné monopolizaci výroby a v důsledku toho nedostatečné hospodářské konkurence. V další části přivedeny opatření řešení problémů přechodné ekonomiky, také lze vidět mezinárodní srovnání HDP, ukazatelů efektivity výroby, HDP PPP Ruska a hlavních zemích světa.

Poslední část teoretické části představuje několik faktů současného postavení Ruska a její možnosti pro další provedení úspěšné hospodářské politiky.

Hlavním cílem praktické části této bakalářské práce byla snaha představit co nejvíce početných faktů potvrzujících neboli vyvracejících větu, úzko propojenou s názvem mé práce: „Rusko – klíčový hráč světové ekonomiky“.

Na základě této bakalářské práce, v souladu s její cílem a úkoly, lze tedy učinit závěr a odpovědět na otázku, úzko propojenou s názvem této bakalářské práce: „Je-li Rusko klíčovým hráčem světové ekonomiky?“ Na základě provedené analýzy lze říci, že ano, je. Rusko patří mezi největší státy, které ovlivňují směr vývoje světové ekonomiky. Velmi důležitou role na mezinárodní aréně Rusko získává pomocí svých zásob nerostných surovin. Přestože ochlazení vztahů mezi ostatními vlivnými státy v současnosti vyvolalo hluboký šok ruské ekonomiky, úplné ukončení jakýchkoliv vztahů s Ruskem v dlouhodobé

perspektivě označuje ztrátu ekonomicky výhodného partnera. Při současné úrovni integrace zemí, vyloučení Ruska, která patří mezi deseti největšími státy podle nejvýznamnějšího ukazatele vyspělosti zemí (HDP) se nepředstavuje možným. Rusko je jedním z největších producentů nejen nerostných surovin, ale také rostlinných produktů. Rusko se představuje jako jedna z nejmodernějších armád světa. Je aktivním hráčem v řešeních globálních problémů lidstva (terorizmu, řešení ekologických problémů, surovinových, pokoření vesmíru).

Ztrativ statut supervelmoci se nelze jednoduše říci, že Rusko je zcela určitě regionálním klíčovým hráčem světové ekonomiky, ale stálé role Ruska ve světové ekonomice je rozhodující a neměla by se podceňovat. Rusko je však velmi specifickým regionálním hráčem. (Kotkin, 2009) říká: „*Russia remains a regional power that acts like a global superpower.*“

7 Seznam použitých zdrojů

1. AKOPOVA N. *Mirovaja ekonomika i mezhdunarodnyje otnoshenija*. Moskva. 2005. 17 str.
2. *atkearney.com* [Online]. [citace: 21.2.18]. Dostupné: <https://www.atkearney.com/documents/10192/8064626/2016+A.T.+Kearney+Foreign+Direct+Investment+Confidence+Index%E2%80%93FDI+on+the+Rebound.pdf/e61ec054-3923-4f96-b46c-d4b4227e7606>
3. AUKUCIONEK I. *Teorija perechoda k rynku*. Moskva : 2003.
4. BELOKRYLOVA O. *Teorie perechodnoj ekonomiky*. Moskva: 2005.
5. BOGOMOLOV O. *Mirovaja ekonomika i mezhdunarodnyje otnoshenija*. Moskva:2009.
6. BOGOMOLOV O. *Složnij put' integracii Rossiji v mirovuju ekonomiku*. 2009.
7. CIHELKOVÁ E. a kolektiv. *Evropská ekonomická integrace: procesy, politiky, governance*. Vyd. 1. Praha : 2011. 132 str. ISBN 978-80-245-1835-0.
8. CIHELKOVÁ E. a kolektiv. *Světová ekonomika: základní nárys a nový vývoj*. Praha : ETC Publisher, 1997. ISBN 80-86006-48-4.
9. *Český statistický úřad - czso.cz* [Online]. [citace: 15.4.17]. Dostupné: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produkci_hdp
10. *data.worldbank.org* [Online]. [citace: 15.2.18]. Dostupné: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>
11. FALTUS J., PRŮCHA V. *Všeobecné hospodářské dějiny 19. a 20. století*. Praha : VŠE, 1999. 43 str.

12. HASANOVIČ E. *Inostrannye investicii*. Moskva : Knorus. 2016. ISBN 978-5-406-00725-9.
13. *hdr.undp.org*. [Online]. [citace: 13.2.18]. Dostupné: <http://hdr.undp.org/en/data>
14. HOLMAN R. *Ekonomie*. Praha: C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-006-5.
15. <http://www.businessinfo.cz> [Online]. [citace: 15.2.18]. Dostupné:
<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rusko-zahranicni-obchod-a-investice-19084.html>
16. <http://www.customs.ru> [Online]. [citace: 15.2.18]. Dostupné:
http://www.customs.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=13858&Itemid=2095
17. IVASENKO A. a NIKONOVA J. *Inostrannye investicii*. Moskva : Knorus. 2016. ISBN 978-5-4060-0204-9.
18. JENÍČEK V. *Globalizace světového hospodářství*. Vyd. 1. Praha : C.H. Beck 2002. 14 str. ISBN 80-7179-787-1.
19. KUNEŠOVÁ H. a kolektiv. *Světová ekonomika – nové jevy a perspektivy*. Praha : C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-502-2.
20. openknowledge.worldbank.org. [Online]. [citace: 14.2.18]. Dostupné:
<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/28930/121802RU.pdf?sequence=8>
21. promdevelop.ru [Online]. [citace: 14.2.18]. Dostupné: promdevelop.ru/inostrannye-investitsii

22. *Rossijskij statističeskij ježegodnik – gks.ru*. 2002. [Online]. [citace: 11.3.17].
Dostupné:
http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/publications/catalog/doc_1135087342078
23. *Rossijskij statističeskij ježegodnik – gks.ru*. 2017. [Online]. [citace: 13.2.18].
Dostupné: http://www.gks.ru/free_doc/doc_2017/year/year17.pdf
24. SAMUELSON P.A., NORDHAUS W.D. *Ekonomie*. Praha : Svoboda, 1995. ISBN 80-205-0494-X.
25. SPIRIDONOV I. *Mirovaja ekonomika*. Vyd. 2, Moskva : Infra-M, 2007. 15 str.
26. *The Unbalanced Triangle What Chinese-Russian Relations Mean for the United States* [Online]. [citace: 12.3.18]. Dostupné:
<http://www.foreignaffairs.com/articles/65230/stephen-kotkin/the-unbalanced-triangle>
27. www.eia.gov. [Online]. [citace: 13.2.18]. Dostupné:
https://www.eia.gov/dnav/ng/ng_prod_ngpl_s1_a.htm
28. YASIN E. *Rossijskaja ekonomika*. Moskva : GU VŠE, 2002.

8 Přílohy

Příloha č. 1

List of countries by GDP (PPP) per capita (\$)		
	Země (angl.)	2016
51	Russian Federation	24 788,68
41	Czech Republic	34 749,21
1	Qatar	127 480,48
2	Macao SAR, China	105 420,41
3	Luxembourg	102 389,44
4	Singapore	87 832,59
5	Brunei Darussalam	77 420,61
6	Kuwait	74 264,00
7	United Arab Emirates	72 399,65
8	Ireland	71 472,30
9	Switzerland	63 888,73
10	San Marino	60 932,93
11	Norway	58 790,21
12	Hong Kong SAR, China	58 617,97
13	United States	57 638,16
14	North America	56 327,27
15	Saudi Arabia	54 416,61
16	Austria	50 551,55
17	Netherlands	50 538,61
18	Iceland	50 104,15
19	Denmark	49 029,01
20	Sweden	48 904,55
21	Germany	48 860,53
22	High income	46 847,33
23	Belgium	46 428,67
24	Australia	46 012,33
25	Post-demographic dividend	44 785,63
26	Canada	44 644,17
27	Finland	43 346,38
28	United Kingdom	42 608,72
29	Japan	42 203,32
30	Euro area	42 059,78
31	OECD members	41 869,74
32	France	41 343,29

33	European Union	39 602,10
34	New Zealand	38 565,08
35	Italy	38 370,46
36	Malta	37 928,34
37	Puerto Rico	37 740,89
38	Israel	37 258,22
39	Korea, Rep.	36 532,47
40	Spain	36 304,85
42	Trinidad and Tobago	32 854,72
43	Slovenia	32 723,07
44	Cyprus	32 707,87
45	Europe & Central Asia	31 361,71
46	Portugal	30 606,65
47	Slovak Republic	30 460,38
48	Lithuania	29 838,47
49	Estonia	29 743,34
50	Seychelles	28 383,90